روایت سقوط اعتماد، سرمایه و نوآوری

ادامه از صفحه ۵

محدودیت به جای تسهیل کار

برخی کارشناسان و فعالان اقتصاد دیجیتال معتقدند با تغییر قانون بانک مرکزی و افزایش قدرت نظارتی این نهاد، فشار بر فعالان حوزه کسب‌وکارهای دیجیتال و اقتصادی شدت گرفته و بسیاری از شرکت‌ها و پلتفرم‌ها اکنون مجبور به دریافت مجوز مستقیم از بانک مرکزی هستند. فعالان این حوزه معتقدند رویکرد فعلی به جای تسهیل محیط کسب‌وکار، محدودیت و سردرگمی ایجاد می‌کند. رامیار قنبری، رئیس انجمن شرکت‌های پرداخت الکترونیک، در این مورد می‌گوید: «بانک مرکزی در یک سال و نیم گذشته، با استناد به تغییرات قانونی و تقویت اختیارات نظارتی خود، بر کسب‌وکارهای دیجیتال و اقتصادی سخت‌گیری کرده است. پیش از این، بسیاری از کسب‌وکارها، مانند صرافی‌ها، شرکت‌های پرداخت، فروشگاه‌سازها، PSPها، لیزینگ‌ها، پلتفرم‌های طلا و فعالان حوزه رمزارز و کریپتو از طریق اتحادیه‌ها یا انجمن‌های تخصصی خود مجوز فعالیت دریافت می‌کردند، اما اکنون همه این نهادها ملزم به دریافت مجوز مستقیم از بانک مرکزی شده‌اند». او معتقد است این رویکرد باعث شده بانک مرکزی به جای دعوت از فعالان برای ارائه راهکار و تعامل، صرفا اجرای دستورات خود را انتظار داشته باشد. به گفته او محدودیت‌هایی همچون سقف ۵۰۰۰ تتر برای خرید و فروش سالانه، نمونه‌ای از سیاست‌هایی است که محیط کسب‌وکار دیجیتال را محدود می‌کند و فرصت نوآوری را کاهش می‌دهد. او همچنین به برخوردهای قهرآمیز بانک مرکزی با فعالان اقتصاد دیجیتال اشاره می‌کند و می‌گوید: «یک نمونه اخیر از این سخت‌گیری‌ها در جلسه‌ای در مجلس رخ داد؛ رئیس کل بانک مرکزی اعلام کرد در صورتی که فرد مشخصی در حوزه اقتصاد دیجیتال حضور داشته باشد، وی شخصا آن فرد را قبول ندارد و نقش نمایندگی این حوزه را نمی‌پذیرد. این اقدام نشان می‌دهد که در شرایط کنونی، بانک مرکزی به جای همکاری و گفت‌وگو با فعالان، رویکرد کنترل و محدودسازی را در پیش گرفته است».

به گفته او چنین سیاست‌هایی اگرچه از منظر کنترل و نظارت قابل توجیه است، اما در بلندمدت می‌تواند توسعه بازار دیجیتال و نوآوری در اقتصاد کشور را محدود کند و فشار بیشتری بر کسب‌وکارهای نوپا وارد کند.

درخواست‌هایی که بیش از پیش عجیب و غریب می‌شوند

در کنار سیاست‌هایی که بانک مرکزی در قالب دستورالعمل و ضوابط به شکل سند قانونی درمی‌آورد، ایده‌هایی هم دارد که فعالان از آن به‌عنوان خواسته‌های «عجیب و غریب» بانک مرکزی یاد می‌کنند. اوایل مهرماه در رویداد بررسی قیمت‌گذاری دستوری بر حوزه اقتصاد دیجیتال، سهند حمزه‌ای، مدیرعامل آبان‌تتر، با اعلام اینکه بانک مرکزی درخواست‌های عجیب و غریبی از فعالان رمزارزی دارد، اعلام کرد که برای نمونه یک بار یکی از مدیران این نهاد نظارتی به آنها گفته جلوی نوسان «بیت‌کوین» را بگیرند یا از آنها خواسته ارائه رمزارز «تتر» را از پلتفرم خود حذف کنند. مدیرعامل آبان‌تتر با انتقاد از رویکرد نظارتی اخیر بانک مرکزی به «شرق» می‌گوید سیاست‌های نامشخص و تغییرپذیر این نهاد، موجب عقب‌ماندن توسعه و کاهش سرعت نوآوری در بازار رمزارزها شده است. او با اشاره به اثرات سیاست‌های اخیر بانک مرکزی بر کسب‌وکارهای فعال در حوزه رمزارز می‌گوید: «در مجموع، رویکرد نظارتی اخیر بانک مرکزی بیش از آنکه فرصت ایجاد کند، مانع به وجود آورده است. انتشار پیش‌نویس‌ها و اعلام مقررات نامشخص یا تغییرپذیر، باعث افزایش عدم قطعیت شده و وقتی قواعد بازی مشخص نباشد، سرمایه‌گذاری در توسعه محصول، جذب نیرو و راه‌اندازی خدمات جدید به تعویق می‌افتد». او ادامه می‌دهد: «این فضای نامطمئن نه‌تنها هزینه‌های عملیاتی را افزایش و سرعت نوآوری را کاهش می‌دهد، بلکه بر رفتار مشتریان و سرمایه‌گذاران نیز اثر منفی می‌گذارد. بسیاری از سرمایه‌گذاران ترجیح می‌دهند در چنین فضایی دارایی خود را در معرض ریسک قرار ندهند و فعالان باقی‌مانده نیز با نگرانی نسبت به تصمیم‌های آینده سیاست‌گذار به فعالیت خود ادامه می‌دهند». حمزه‌ای با تأکید بر حمایت از شفافیت و تدوین قواعد روشن تأکید می‌کند: «شفافیت برای ایجاد اعتماد کاربران ضروری است، اما نگرانی ما از نحوه و سرعت اجرای مقررات است. اگر روند اجرا به شکلی باشد که بازیگران نوآور و توانمند را حذف کند، نتیجه آن رشد بازارهای غیررسمی و زیرزمینی خواهد بود. بهترین مسیر، همکاری و مشاوره عمومی با فعالان اکوسیستم و ارائه مهلت‌های منطقی برای انطباق است تا هم ریسک‌ها کنترل شود و هم توسعه سالم ادامه یابد».

اگرچه این روزها محدودیت‌های بانک مرکزی برای پلتفرم‌های آنلاین طلا و رمزارزها بیشتر خودنمایی می‌کند، اما سبقه ورود محدودکننده بانک مرکزی به صنعت فین‌تک به زمان شکل‌گیری «پرداخت‌یارها» در دهه ۹۰ باز می‌گردد. زمانی که هر فعالیت آنها که به مذاق بانک مرکزی خوش نمی‌آمد، یا وب‌سایت پلتفرم فیلتر می‌شد یا مدیرانش به نهادهای نظارتی فراخوانده می‌شدند

مدیرعامل آبان‌تتر درباره میزان همخوانی ضوابط اخیر بانک مرکزی با واقعیت‌های بازار و استانداردهای جهانی نیز می‌گوید: «هدف‌گذاری‌های کلان مانند شفافیت، مقابله با پول‌شویی و محافظت از مصرف‌کننده در ذات خود درست است و ما نیز از آن حمایت می‌کنیم. اما آنچه در برخی پیش‌نویس‌ها دیده می‌شود، ازجمله الزام سرمایه حداقلی بالا، تقسیم‌بندی سخت‌گیرانه کارگزاران و ممنوعیت فوری برخی خدمات، با الگوهای جهانی همخوان نیست». براساس توضیحات او، برخی پیشنهادها مانند تعیین دامنه نوسان، ثابت نگه‌داشتن قیمت تتر یا محدودکردن معاملات به ساعات خاص، از نظر فنی و عملیاتی ممکن نیست و با ماهیت آزاد و غیرمتمرکز این بازار مغایرت دارد. او تأکید می‌کند که در بازارهای پیشرفته، تنظیم‌کنندگان ابتدا چارچوب‌های انعطاف‌پذیر و آزمایشی را پیاده‌سازی می‌کنند و سپس براساس تجربه، مقررات تکمیلی را تدوین می‌کنند: «اجرای ناگهانی محدودیت‌های شدید تنها باعث خروج بازیگران شفاف و گسترش بازارهای زیرزمینی می‌شود که نتیجه آن دقیقا برخلاف اهداف بانک مرکزی خواهد بود». به باور او در دنیا نهادهای تنظیم‌گر موفق توانسته‌اند بین دو هدف متضاد، یعنی حفاظت مالی و حمایت از نوآوری تعادل برقرار کنند. او تأکید می‌کند ضوابطی که نوآوری را به‌کلی محدود کند، در بلندمدت توان رقابتی کشور را تضعیف می‌کند و اصلی‌ترین آسیب آن متوجه سرمایه‌گذاران، فعالان بازار و در نهایت اقتصاد ملی خواهد بود.

زخم‌خوردگان قدیمی

اگرچه این روزها محدودیت‌های بانک مرکزی برای پلتفرم‌های آنلاین طلا و رمزارزها بیشتر خودنمایی می‌کند، اما سبقه ورود محدودکننده بانک مرکزی به صنعت فین‌تک به زمان شکل‌گیری «پرداخت‌یارها» در دهه ۹۰ باز می‌گردد. زمانی که هر فعالیت آنها که به مذاق بانک مرکزی خوش نمی‌آمد یا وب‌سایت پلتفرم فیلتر می‌شد یا مدیرانش به نهادهای نظارتی فراخوانده می‌شدند. وضعیت هم حالا به جایی رسیده که وقتی با برخی از فعالان این حوزه تماس می‌گیری تا در مورد سیاست‌های بانک مرکزی در مورد «پرداخت‌یارها» بپرسی، بسیاری از آنها از ترس رفتن نام کسب‌وکارشان در لیست سیاه بانک مرکزی اعلام می‌کنند تمایلی به صحبت ندارند و آن دسته‌ای هم که حاضر به مصاحبه می‌شوند، سعی می‌کنند با احتیاط صحبت کنند.

اواخر شهریور، بانک مرکزی پیش‌نویس «ضوابط اجرائی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال شرکت‌های پرداخت‌یار» را منتشر کرد تا از صاحبان کسب‌وکار در این حوزه و کارشناسان در این مورد نظرخواهی کند. فعالان پرداخت‌یار نظرات متفاوتی در مورد این پیش‌نویس دارند.

مهدی فاطمیان، مدیرعامل زیبال، معتقد است صنعت پرداخت‌یاری در مقطعی حساس از مسیر تحول خود قرار گرفته؛ دوره‌ای که به گفته او، می‌تواند آغازگر مرحله‌ای تازه برای توسعه این صنعت و خدمات وابسته به آن باشد. فاطمیان بر این باور است که چند سال گذشته برای فعالان این حوزه، با چالش‌های جدی در تعامل با بانک مرکزی به‌عنوان رگولاتور همراه بوده است؛ چالش‌هایی که نه‌تنها حل‌نشده باقی مانده‌اند، بلکه در نهایت به بحرانی میان بخش خصوصی و بانک مرکزی انجامیده‌اند.

او با اشاره به اینکه بخش خصوصی در سال‌های اخیر خدماتی توسعه داده که حذف آنها دیگر ممکن نیست، به «شرق» توضیح می‌دهد این خدمات بخش مهمی از درآمد شرکت‌های پرداخت‌یاری را تشکیل داده‌اند. در مقابل، رگولاتور نیز دغدغه‌هایی همچون مبارزه با پول‌شویی و شفافیت تراکنش‌ها را دنبال کرده است؛ دغدغه‌هایی که گاهی در تضاد با منافع توسعه‌محور بخش خصوصی قرار گرفته‌اند.

به باور فاطمیان، اکنون با به رسمیت شناخته‌شدن پرداخت‌یاران به‌عنوان نهادهای مالی تحت مجوز بانک مرکزی، می‌توان امیدوار بود مسیر تعامل میان این بازیگران و نهاد ناظر شفاف‌تر شود. او می‌گوید در صورت تداوم این روند، احتمالا در سال‌های پیش‌رو شاهد ظهور محصولات تازه‌ای در حوزه پرداخت‌یاری خواهیم بود؛ محصولاتی که توسعه آنها نیازمند نوعی تنظیم‌گری جدید از سوی بانک مرکزی است. به گفته او، در گذشته بانک مرکزی پرداخت‌یارها را صرفا در قالب یک تفاهم‌نامه با شاپرک می‌دید، اما حالا جایگاه آنها را در سطح عملیات بانکی رسمی تعریف می‌کند.

مدیرعامل زیبال با وجود خوش‌بینی به آینده، مسیر پیش‌رو را همچنان پرچالش می‌داند. او معتقد است رسیدن به درک مشترک میان بخش خصوصی و رگولاتور آسان نخواهد بود، اما امید دارد بازار پرداخت‌یاری بتواند در نهایت به جایگاه واقعی خود دست یابد و سهم قابل‌توجهی در توسعه اقتصاد دیجیتال کشور ایفا کند.

فاطمیان همچنین به ضوابط جدید بانک مرکزی اشاره می‌کند و این مقررات را سخت‌گیرانه‌تر از گذشته می‌داند. با این حال، او معتقد است این سخت‌گیری‌ها نتیجه طبیعی تغییر نگاه بانک مرکزی به پرداخت‌یاران است. از نظر او، شرکت‌های بزرگ این حوزه می‌توانند با انطباق بر ضوابط جدید، در دسته‌بندی نوع دوم قرار گیرند، اما در هر صورت همه شرکت‌ها ناچارند برای سازگاری با این قواعد تازه، تغییراتی در ساختار خود ایجاد کنند.

نگرانی اصلی فاطمیان اما متوجه شرکت‌های کوچک و استارتاپ‌های تازه‌کار است. او می‌گوید این ضوابط برای آنها بیش از حد پیچیده و گاه غیرممکن است و ممکن است ورود کسب‌وکارهای نوپا به بازار پرداخت‌یاری را دشوار کند. از نگاه او، بانک مرکزی باید فرایند ورود را ساده‌تر کند تا زمینه رقابت باقی بماند و انگیزه برای نوآوری از بین نرود. به اعتقاد فاطمیان، اگر چنین نشود، فضای پرداخت‌یاری به سمت انحصار و رکود نوآوری خواهد رفت.

در همین حال، علی امیری، از فعالان باسابقه حوزه فین‌تک و هم‌بنیان‌گذار «زرین‌پال»، در گفت‌وگو با «شرق» با نگاه محتاطانه‌ای به فضای تنظیم‌گری این صنعت صحبت می‌کند. او باور دارد حساسیت نهادهای ناظر نسبت به فین‌تک، پدیده‌ای جهانی است و نه صرفا مختص ایران. به گفته او، در همه کشورها، فین‌تک‌ها با نظارت و کنترل سخت‌گیرانه مواجه‌اند و معمولا روند به این شکل پیش می‌رود که ابتدا نوآوری‌ها شکل می‌گیرند، اما پس از مدتی، محدودیت‌ها یکی‌یکی بر آنها تحمیل می‌شود. از این‌رو، امیری اتفاقات اخیر در ایران را نه غیرمنتظره، بلکه بخشی از همین چرخه همیشگی می‌داند.

او یادآور می‌شود که شرکت‌های پرداختی از همان روزهای نخست، مسیر تازه‌ای را گشودند و با ارائه سرویس‌های متفاوت، توانستند کاربران زیادی را جذب کنند. با این حال، بازار پرداخت در ایران به‌شدت انحصاری است؛ به‌گونه‌ای که از زمان شکل‌گیری PSPها تاکنون، تعداد آنها افزایش نیافته و حتی شمار بانک‌ها نیز از اواسط دهه ۱۳۸۰ تغییری نکرده است. همین ساختار بسته، به اعتقاد او، باعث شده فضای ورود بازیگران جدید عملا از بین برود و نوآوری با دشواری‌های زیادی روبه‌رو شود.

در چنین شرایطی، پرداخت‌یارها به‌تدریج خلأهایی را در بازار شناسایی کردند و توانستند با استفاده از همان فضاهای محدود، بخشی از بازار را در دست بگیرند. امیری البته اذعان دارد همه سرویس‌هایی که در این سال‌ها از سوی پرداخت‌یارها عرضه شد، الزاما درست یا مطلوب نبوده است؛ اما همین تلاش‌ها باعث شد بازار جدیدی شکل بگیرد و نیازهایی پاسخ داده شود که رگولاتور تا آن زمان برای آنها برنامه‌ای نداشت. به باور او، بهتر بود بانک مرکزی به جای تدوین مقررات محدودکننده، چارچوب‌هایی ایجاد می‌کرد که آزادی و انعطاف بیشتری برای نوآوری فراهم کند. امیری در ادامه به آیین‌نامه جدید بانک مرکزی با عنوان «ضوابط اجرائی پرداخت‌یاران» اشاره می‌کند؛ سندی که به گفته او می‌تواند گام مثبتی باشد، به شرط آنکه به‌درستی اجرا شود. سال‌ها فعالیت بدون ضابطه مشخص، به گفته او، فضایی ایجاد کرده بود که در آن برخی شرکت‌ها از نبود چارچوب سوءاستفاده کردند و حالا شرکت‌های سالم نیز تحت تأثیر همان سابقه قرار گرفته‌اند.

به باور امیری، اگر اجرای این دستورالعمل شفاف و عادلانه باشد، می‌تواند نظم تازه‌ای در بازار ایجاد کند؛ اما اگر قرار باشد تنها برخی شرکت‌ها مشمول آن شوند و برخی دیگر نه، بی‌عدالتی و بی‌اعتمادی در صنعت گسترش می‌یابد. او پیش‌بینی می‌کند که در صورت تداوم روند فعلی، در دو تا سه سال آینده تنها چند شرکت بزرگ پرداخت در بازار باقی بمانند و بسیاری از پرداخت‌یارهای کوچک به دلیل فشار مقررات و نبود فضای رقابت، از میدان خارج شوند.

او همچنین بر این باور است که متن دستورالعمل بیش از حد سنگین و پیچیده نوشته شده؛ به‌گونه‌ای که گویی قرار است پرداخت‌یارها در سطح PSPها یا حتی بانک‌ها فعالیت کنند، در حالی که ماهیت آنها با این نهادها تفاوت دارد و چنین سخت‌گیری‌هایی ضرورتی ندارد. با این همه، امیری تأکید می‌کند که اگر قرار است این مقررات اجرا شود، باید اجرای آن بی‌طرفانه و یکسان برای همه باشد.

در همین زمینه مهدی عبادی، مدیرعامل شرکت «وندار»، در ارزیابی تازه خود از رویکرد جدید بانک مرکزی نسبت به پرداخت‌یارها، لحن مثبتی دارد. او در گفت‌وگو با «شرق» اعلام می‌کند که پس از سال‌ها ابهام، بالاخره نهاد ناظر در مسیر قانون‌گذاری این حوزه گام‌های مؤثری برداشته است. به گفته او، رویکرد اخیر بانک مرکزی نه‌تنها محدودکننده نیست، بلکه می‌تواند زمینه‌ساز شفافیت بیشتر در بازار و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران شود.

عبادی توضیح می‌دهد که در سال‌های گذشته، فعالان فین‌تک همواره از موانع و محدودیت‌هایی که بانک مرکزی بر مسیر رشد و نوآوری ایجاد کرده بود، گلایه داشتند، اما حالا می‌توان از تغییر رویکرد سخن گفت. او مصوبه جدید بانک مرکزی با عنوان «ضوابط اجرائی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال شرکت‌های پرداخت‌یار» را نشانه‌ای از این تغییر می‌داند؛ مصوبه‌ای که به گفته او، فضای فعالیت را تا حد زیادی روشن‌تر کرده و چارچوب‌های لازم برای ادامه کار بازیگران را مشخص‌تر می‌کند.

در عین حال، عبادی یادآور می‌شود که هنوز نسخه نهایی این مصوبه منتشر نشده و نقدهایی درباره برخی بندهای آن باقی است. به گفته او، شرکت وندار نیز در پاسخ به دعوت بانک مرکزی، سندی ۹ صفحه‌ای از پیشنهادها و اصلاحات مدنظر خود را ارائه کرده است. یکی از مهم‌ترین محورهای این نقدها، مربوط به میزان سرمایه ثبتی تعیین‌شده برای پرداخت‌یارهای نوع دو است؛ عددی معادل صد میلیارد تومان که عبادی آن را بیش از نیاز واقعی بازار می‌داند. او توضیح می‌دهد: «با توجه به اندازه بازار، چنین سرمایه‌ای ضرورتی ندارد. پیشنهاد ما این بود که سرمایه ثبتی به ۵۰ میلیارد تومان کاهش یابد تا شرکت‌های بیشتری امکان ورود به بازار را پیدا کنند».

عبادی همچنین به موضوع سهام‌داری اشاره می‌کند و از اصلاح یکی از بندهای بحث‌برانگیز مصوبه خبر می‌دهد. در نسخه اولیه، سقف سهامداری هر شخص حقیقی یا حقوقی ۲۵ درصد در نظر گرفته شده بود؛ محدودیتی که به گفته او، با بازخورد فعالان صنعت تغییر کرده و اکنون به ۳۵ درصد افزایش یافته است. او این تغییر را نشانه‌ای از توجه بانک مرکزی به نظرات فعالان صنعت می‌داند.

مدیرعامل وندار در جمع‌بندی نگاه خود تأکید می‌کند که با وجود برخی نکات قابل اصلاح، کلیت مصوبه را باید مثبت ارزیابی کرد. از نظر او، این سند می‌تواند مسیر فعالیت پرداخت‌یارها را شفاف‌تر و آینده بازار پرداخت را باثبات‌تر کند. او در پایان یادآور می‌شود که بانک مرکزی همچنان در حال جمع‌بندی دیدگاه‌ها و آماده‌سازی نسخه نهایی این دستورالعمل است؛ فرایندی که به گفته او می‌تواند نقطه آغازی برای نظم‌دهی واقعی به صنعت پرداخت کشور باشد.

نمایندگان مجلس: بانک مرکزی تولید و مردم را متضرر کرده است

در کنار کسب‌وکارها و صنف‌ها و انجمن‌های فعال در اقتصاد دیجیتال که به سیاست‌های بانک مرکزی اعتراض دارند، چندین عضو کمیسیون‌های مختلف مجلس، ازجمله علی حدادی، مصطفی طاهری، بهروز محبی نجم‌آبادی، بیت‌الله عبداللهی و احمد مرادی هم در گفت‌وگو با «شرق» با انتقاد از سیاست‌های بانک مرکزی، می‌گویند بی‌ثباتی در بازار ارز و عملکرد ناکارآمد این نهاد، هم تولیدکنندگان را تحت فشار گذاشته و هم زندگی روزمره مردم را متأثر کرده است. آنها معتقدند بانک مرکزی علی‌رغم داشتن اختیارات کافی، در کنترل بازار ارز کوتاهی کرده و سیاست‌های ارزی فعلی آثار مخرب و گسترده‌ای بر اقتصاد گذاشته است.

علی حدادی، عضو هیئت‌رئیسه کمیسیون صنایع و معادن، معتقد است بانک مرکزی توان و اختیارات لازم برای مدیریت بازار ارز و طلا را دارد، اما اراده لازم برای کنترل قیمت‌ها وجود ندارد. به گفته او، «صنایع کوچک و بزرگ در بخش واردات در تخصیص ارز با مشکل مواجه‌اند و افزایش قیمت ارز فشار مضاعفی بر آنها وارد می‌کند». او تأکید می‌کند که بی‌ثباتی ارزی ناشی از عدم مدیریت بانک مرکزی، مستقیما بر تولید سایه انداخته و حمایت از تولیدکنندگان عملی نشده است.

مصطفی طاهری، دیگر عضو کمیسیون صنایع، سیاست ارزی بانک مرکزی را غلط می‌داند و توضیح می‌دهد که دیدگاه‌های مختلفی درباره مدیریت بازار ارز وجود دارد؛ از نرخ‌گذاری ثابت تا تنظیم‌گری صرف برای کنترل ورود ارز. او معتقد است هر تصمیمی در این زمینه آثار خود را بر زندگی مردم و اقتصاد خواهد گذاشت و دولت باید تصمیم قاطع بگیرد. طاهری بر ضرورت اصلاح سیاست‌های ارزی تأکید کرده و می‌گوید: «تقاضا برای دریافت ارز به دلیل سیاست بانک مرکزی افزایش یافته است و عرضه‌کننده و صادرکننده یکی هستند که منجر به ایجاد مشکلات جدی در بازار شده است».

بهروز محبی نجم‌آبادی، عضو کمیسیون برنامه و بودجه، وضعیت فعلی بازار ارز را تهدیدی برای ارزش پول ملی می‌داند و می‌گوید: «دلار زیر سایه مدیریت بانک مرکزی تبدیل به کالا شده و فضای روانی جامعه را بر هم می‌زند». او بر این باور است که مرکز باید با مدیریت صحیح، اعتبار پول ملی را حفظ کرده و نوسانات ارزی را کنترل کند.

بیت‌الله عبداللهی نیز به عملکرد ناکارآمد بانک مرکزی اشاره کرده و می‌گوید: «بانک مرکزی در هیچ زمینه‌ای اقدامات مثبتی ندارد؛ نه مدیریت بازار ارز، نه حمایت از تولید و نه نظارت بر بانک‌ها. بانک‌ها رها شده‌اند و از روزی که فرزین به ریاست بانک مرکزی آمده، وضعیت بدتر شده است». احمد مرادی، نایب‌رئیس کمیسیون انرژی نیز وضعیت بازار ارز را متلاطم و برخلاف وعده‌های داده‌شده می‌داند. او تأکید می‌کند که قیمت‌گذاری اخیر بانک مرکزی، مبنی بر تأمین نیازهای وارداتی کشور با دلار ۷۰ هزار تومانی، بدون شفافیت و توضیح روشن صورت گرفته است. مرادی هشدار می‌دهد: «فرصت بسیار محدود است و نمی‌توان مرتب شاهد رشد روزانه قیمت ارز بود».

آنچه از اظهارات نمایندگان مجلس برمی‌آید، یک تصویر روشن از بحران مدیریتی در بازار ارز و طلا ارائه می‌کند:

- بانک مرکزی علی‌رغم داشتن اختیارات قانونی، قادر به کنترل بازار نیست.
- صنایع و تولیدکنندگان با مشکل تخصیص ارز مواجه هستند و فشار هزینه‌ای بیشتری را تحمل می‌کنند.
- بی‌ثباتی و نوسانات ارزی هم ارزش پول ملی را تهدید می‌کند و هم اعتماد عمومی را کاهش می‌دهد.
- عدم شفافیت و تصمیم‌گیری‌های غیرقابل پیش‌بینی، اثر منفی مستقیم بر اقتصاد دیجیتال، تجارت و سرمایه‌گذاری دارد.

نمایندگان مجلس هشدار می‌دهند که ادامه این روند، نیازمند اصلاح فوری سیاست‌های بانک مرکزی است تا از اثرات مخرب اقتصادی، فشار بر تولید و نارضایتی عمومی جلوگیری شود.

اظهارنظر برخی فعالان اکوسیستم اقتصاد دیجیتال و نمایندگان مجلس در این گزارش در مورد سیاست‌گذاری‌های بانک مرکزی نشان می‌دهد راهی که تاکنون بانک مرکزی رفته، پیامدهایی جز کاهش رقابت، خروج سرمایه انسانی و مالی، مهاجرت نخبگان، کاهش شفافیت و اعتماد عمومی و رشد فعالیت‌های غیررسمی به دنبال نداشته است. در تمامی اظهارنظرهای فعالان مختلف حوزه اقتصادی بارها تکرار شد که بانک مرکزی ایران تحت مدیریت محمدرضا فرزین با اتخاذ سیاست‌های دستوری و محدودکننده، اقتصاد کشور و بخش خصوصی را با چالش‌های جدی مواجه کرده است. به باور کارشناسان اصلاح فوری سیاست‌ها و همکاری جدی با فعالان بخش خصوصی تنها راه حفظ نوآوری، شفافیت و برگشت اعتماد عمومی در اقتصاد و مخصوصا اقتصاد دیجیتال کشور است.

جدول ۵۱۶۶ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- ضمیمه‌شدن- معروف‌ترین بنای فرهنگی- هنری تهران ۲- این رشته ورزشی رزمی از نبرد تن‌به‌تن سامورایی‌ها سرچشمه گرفته است- آرزوها- تندرست ۳- تکرار حرفی- به‌هم‌پیچیده- باقی‌مانده ۴- سطل چاه- ترش و شیرین- مات و مبهوت ۵- پاکی نیت- گل زینتی گرمسیری ۶- ناشایست- به کنار هم قراردادن، دوختن و جلدکردن صفحات کتاب گویند- شبه‌جزیره‌ای در جنوب هند ۷- ستارگان- رتیل- درخت زبان‌گنجشک ۸- آشوب- گیاهی- دستمال بزرگ که وسایلی را در آن می پیچند ۹- بله انگلیسی- گل همیشه عاشق- ژانری سینمایی ۱۰- مرتبه اجتماعی- فاش‌شده- منطقه‌ای مرزی در غرب خرمشهر ۱۱- دیکتاتور آفریقای‌مرکزی- سرزنش ۱۲- شهری در ایالت واشنگتن- جاری شدن مایع- زادگاه علی اسفندیاری ۱۳- وطن- خوش‌خلق- شکل ظاهری ۱۴- کرسی واعظ- هم‌دوره- فرماندهان ۱۵- سرانجام کار- زمین دارای سبزه و گل‌های خودرو

عمودی:

۱- صاحب‌منصب ارتشی- برگه چاپی- برودت ۲- داستان کوتاه- به‌دست‌آوردنی- ماده اولیه تولید پارچه ۳- مخالف- سر و ته- ماه یازدهم فرنگی ۴- مرگ- تقاضای محترمانه- شیره خشکیده گون ۵- جمع ملک- سند معامله ۶- سازمان تبهکاری ایتالیا- شهر مقدس برهماییان- کوچک‌ترین واحد یک تصویر متحرک سینمایی ۷- کارشناس- مریض- عمر بی‌پایان ۸- پرنده‌ای لذیذگوشت- کمترین مقدار- سمت چپ ۹- حرف انتخاب- دادخواهی- افراد ۱۰- ابزار، وسیله- آن‌که عضوی از بدنش از کار افتاده- آماسیده ۱۱- استوارکردن- آدرس ۱۲- حالت قانونی پیداکردن- فلزی درخشان و سمی- پرنده‌ای از خانواده کلاغ ۱۳- شهر آرامگاه شیخ ابوالحسن خرقانی- گران‌بها- ترش و شیرین ۱۴- فشار برای راندن چیزی- سرمربی تیم فوتبال تراکتورسازی تبریز- چند وزیر ۱۵- داستان بلند- مادربزرگ- باهوش

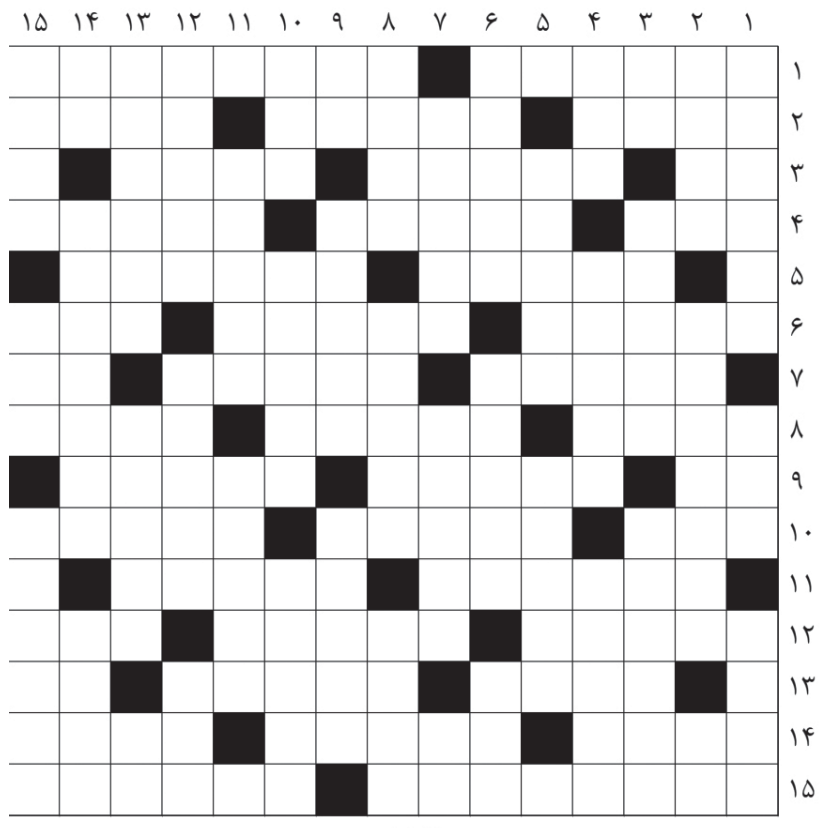

حل سودوکو ۴۱۶۱

۱	۶	۴	۵	۲	۳	۸	۹	۷
۵	۸	۲	۶	۹	۷	۴	۳	۱
۳	۷	۹	۸	۱	۴	۶	۵	۲
۸	۱	۳	۷	۴	۲	۹	۶	۵
۹	۲	۶	۱	۳	۵	۷	۸	۴
۴	۵	۷	۹	۶	۸	۲	۱	۳
۲	۴	۱	۳	۸	۶	۵	۷	۹
۶	۹	۵	۴	۷	۱	۳	۲	۸
۷	۳	۸	۲	۵	۹	۱	۴	۶

۴	۳	۸	۶	۵	۹	۷	۱	۲
۵	۶	۹	۱	۲	۷	۸	۴	۳
۲	۷	۱	۳	۸	۴	۶	۵	۹
۶	۹	۵	۴	۱	۳	۲	۷	۸
۸	۱	۳	۷	۶	۲	۵	۹	۴
۷	۴	۲	۵	۹	۸	۱	۳	۶
۱	۲	۴	۹	۷	۶	۳	۸	۵
۳	۵	۶	۸	۴	۱	۹	۲	۷
۹	۸	۷	۲	۳	۵	۴	۶	۱

حل جدول ۵۱۶۵

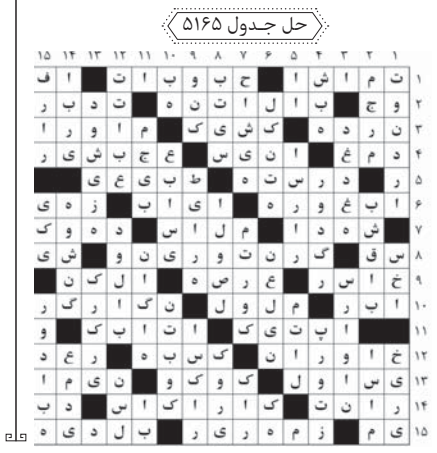

سودوکو سخت ۴۱۶۲

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۱		۹	۳			۸	۵	
					۹			
	۲					۳		۷
				۳	۷			
۵		۴				۷		۶
			۲	۴				
۴		۶					۷	
			۸					
	۹	۳			۶	۵		۲

سودوکو ساده ۴۱۶۲

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

			۸	۹		۲		۴
		۴		۵	۷	۶		
	۲		۴				۳	
			۶		۲	۸	۹	۵
	۶		۳		۵		۲	
۸	۵	۲	۱		۹			
	۴				۸		۶	
		۳	۷	۲		۹		
۲		۷		۱	۶			